

Karakteristiske træk ved videnskabelige fremskridt: Keynes, Aarhus og København i 1930'erne

By
Niels Kærgård*

Professor emeritus, Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi,
Københavns Universitet

Keywords: Keywords: Videnskabelige revolutioner, faglige konflikter, keynesianisme, afsætningsøkonomi

JEL codes: A14, B22, L1

Abstract

Scientific progress has not followed a smooth, continuous process but has occasionally involved abrupt shifts and scientific revolutions. Such revolutions have been intensely discussed, especially with reference to Thomas S. Kuhn's *The Structure of Scientific Revolutions*. One such revolution in economics began with John Maynard Keynes' *General Theory* from 1936, see for instance Lawrence Klein's *The Keynesian Revolution*. In such a process, the temperament and personal contradictions of individuals did play a role. A scientific revolution is a mosaic with many very different pieces. This is illustrated in the article by the debates between economists at Aarhus University, Copenhagen Universities and the Copenhagen Business School in relation to introduction of Keynesianism and the theory of marketing in Denmark in the late 1930s.

* Peder Andersen, Henrik Hansen, Erik Kloppenborg Madsen og Niels-Henrik Topp takkes for hjælp og nyttige kommentarer til tidligere udkast af denne artikel. En tidligere udgave af artiklen blev fremlagt på *Det 17. nordiska doktrinhistoriska mötet* i Lund 29.-30. august 2024 og som videnskabelig meddelelse på *Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab* møde den 21. november 2024. Kommentarer fra deltagerne i disse møder og diskussioner på møderne har forbedret artiklen betydelig, men synspunkter og tilbageværende fejl er selvfølgelig alene forfatterens ansvar.

1. Indledning

Videnskabelige fremskridt sker ofte i ryk; sommetider som faglige revolutioner. Sådanne revolutioner er intenst diskuteret specielt med udgangspunkt i Thomas S. Kuhns bog *The structure of Scientific Revolutions* fra 1962. En sådan revolution i faget økonomi startede med John Maynard Keynes' *General Theory of Employment, Interest and Money* fra 1936, se f.eks. Lawrence Kleins *The Keynesian Revolution* fra 1946. En generel oversigt over disse teoriers gennembrud i Danmark findes i Niels-Henrik Topp's disputats *Udviklingen i de finanspolitiske ideer i Danmark 1930-1945* (Topp, 1987).

Enhver revolution starter med en kamp mellem det nye og det gamle, men det er normalt ikke en stor samlet debat om ideer, der ender med, at det nye sejrer. Det er et mere broget billede af forskellige deldebatter; udskiftning af personer i ledende professorater og blandt førende tidsskriftsredaktører samt oprettelse af nye institutioner og institutter.

I denne proces spiller personers temperament og personlige modsætninger også en rolle. En videnskabelig revolution er en mosaik med mange meget forskellige brikker. Somme tider fjernt fra debattens hovedfront.

Dette kan illustreres med debatterne mellem økonomerne på Aarhus og Københavns universitet i forbindelse med introduktionen af keynesianismen i Danmark. Københavns Universitet var den etablerede teoris faste bastion, og Aarhus Universitets økonomer var fra starten engagerede keynesianere, men debatten handlede om meget andet end de centrale makroøkonomiske temaer; om personlige modsætninger og om institutionsmonopoler, der brydes. Det var en debat, hvor der fløj gnister af mange grunde.

2. Det etablerede københavnske miljø

På *Københavns Universitet* havde der været professorer i økonomi tilbage fra 1700-tallet, og i 1849 oprettedes *Det Statsvidenskabelige Studium* med økonomi som hovedfag.¹ Studiet var i det 19. århundrede ikke højt estimeret i akademiske kredse; det var universitetets korteste kandidatuddannelse. Men det havde formodentlig internt på studiet og generelt i offentligheden væsentligt større prestige. En række cand.polit.er var blev fremtrædende politikere. f.eks. statsministrene Niels Neergaard og Ludvig Holstein-Ledreborg, finansminister Bramsnæs, udenrigsministrene Erik Scavenius og Frederik Raben-Levetzau og indenrigsminister Bertel Dahlgaard. I alt var 14 cand.polit.er ministre før 1930, se Hansen, Kærgård & Thomsen (2019).

1. Historien om økonomi på Københavns Universitet er grundigt gennemgået i Davidsen (2001). Her skal kun ses på enkelte aspekter af betydning for debatten sidst i 1930'erne.

2 KARAKTERISTISKE TRÆK VED VIDENSKABELIGE FREMSKRIDT

Blandt de københavnske professorer var der også internationalt kendte forskere. Harald Westergaard (professor 1889-1924) var en internationalt kendt socialstatistiker, og Frederik Zeuthen (professor 1930-1958) var en pioner indenfor teorien om monopolistisk konkurrence og en af de første »fellows« i *Econometric Society*. Men i 1930'ernes midte var Westergaard gået af og Zeuthen en relativt ny professor, så Axel Nielsen (professor 1911-1951) var det etablerede navn blandt professorerne i København.

I det hele var miljøet næppe karakteriseret af stor åbenhed. En række nybrud var blev undertrykt af autoriteterne. Edvard Ph. Mackeprangs disputats fra 1906 var et internationalt pionerværk indenfor økonometrien, men blev aldrig accepteret af Westergaard, og Mackeprang fik derfor aldrig en forskerstilling (Kærgård, 1984, og Kærgård & Davidsen, 1998). Jens Warming er nu internationalt kendt for centrale forskningsbidrag i økonometrien (1906), i fiskeriøkonomien (1911) og i multiplikator-teori (1931); han fik et professorat, men blev tvunget til at undervise i beskrivende statistik, se Kærgård, Topp & Andersen (1998), og Davidsen (1999 med den sigende titel »Statistiker mod sin vilje«).

Økonomerne på Københavns Universitet var sidst i 1930'erne kendte i den offentlige debat i Danmark og etablerede i den internationale forskningsverden, men deres selvbevidsthed gjorde dem nok kun lidt tolerante overfor nye ideer, og den mest etablerede professor var Axel Nielsen, en fagligt konservativ økonom, der var omkring 60 og havde været professor i næsten 30 år.

Det var i det hele taget nok et veletableret miljø, men ikke et miljø med mange muligheder for fornyelser. Den faste stab bestod af 4 professorer og så enkelte eksterne lektorer i specielle fagområder som trafik- og landbrugsøkonomi. Da der i 1930 skulle besættes et professorat efter Bertil Ohlin, lignede det en generations ene chance; der var udsigt til ti år uden nye ledige professorater. De tre andre professorater var besat med L.V. Birck, Jens Warming og Axel Nielsen, der skulle pensioneres i 1941, 1943 og 1950. Kampen om professoratet i 1930 stod mellem Frederik Zeuthen (født 1888 og dr. 1928), Jørgen Pedersen (født 1890 og dr. 1930) og Carl Iversen (født 1899 og dr. 1935). Efter en professorkonkurrence, hvori også deltog K.A. Wieth-Knudsen fra den forrige generation (født 1878 og dr. 1908) blev Zeuthen udnævnt til professor.

Imidlertid døde L.V. Birck i 1933, 61 år gammel, og hans stilling, der ekstraordinært havde været opnormeret til et professorat, blev opløst som et docentur. Kampen stod så mellem Jørgen Pedersen og Carl Iversen. Bedømmelsesudvalget roste Jørgen Pedersen for interesse for empiriske problemer, stræben efter at gøre forskningen frugtbar for det praktiske liv og for åbenhed over for nye synspunkter, men man kritiserede hans mangelfulde litteraturkendskab, og at hans teoretiske ræsonnementer ikke altid var fejlfri. Carl Iversen var den diametrale modsætning, omfattende litteraturkendskab, metodisk og korrekt tænkning, men overdreven forsigtig og ret stærkt autoritetsbundet (Davidsen, 2001 side 139-142). Udvalget indstillede, at man søgte at få begge ansat, men hvis det ikke kunne la-

de sig gøre, ønskede et flertal på 3 (Warming, Zeuthen og Myrdal) at ansætte Jørgen Pedersen og et mindretal på 2 (Axel Nielsen og Frisch) at ansætte Carl Iversen. Jørgen Pedersen blev så ansat i 1934, og man fik en stilling til Carl Iversen i 1935.

Denne docentbedømmelse er ganske bemærkelsesværdig. Det, at der er en senere Nobelprismodtager (Gunnar Myrdal og Bertil Ohlin) på hver side, angiver niveauet. Men også Axel Niensens mindretalsindstilling mod Jørgen Pedersen – det senere topnavn i Aarhus – kan have lagt nogle spor for forholdet mellem de to institutter. Axel Nielsen var jo efter L.V. Bircks død det etablerede hovednavn i makroøkonomi i København, og Jørgen Pedersen blev det helt ubestridt i Aarhus.

3. Det nye miljø i Aarhus

Aarhus Universitet blev oprettet i 1928, se Albeck (1978), Coninck-Smith (2023) og Hylleberg (2023a), og hurtigt efter gik arbejdet med at etablere et erhvervsøkonomisk fakultet i gang. Arbejdet blev i 1934 overladt til en arbejdsgruppe med Aarhus Oliemøllens administrerende direktør Thorkild Juncker som formand. Medlemmerne i gruppen var der ud over de historiske professorer Erik Arup (Københavns Universitet) og Albert Olsen (på daværende tidspunkt Aarhus Universitet), professor i tysk Christian Møller (Aarhus Universitet, fra 1938 direktør for Handelshøjskolen i København) og som den eneste økonom den ovenfor omtalte docent Jørgen Pedersen (Københavns Universitet). Udvalget kom med et forslag til et økonomisk fakultet og et økonomisk studium.

Efter en længere brevvæksling og flere møder accepterede Jørgen Pedersen en kaldelse til et professorat i nationaløkonomi i Aarhus, som han tiltrådte i 1936. Han fik sin assistent, Orla Strange Petersen, fra København med som undervisningsassistent i statistik.² Samtidigt blev tyskeren Erich Schneider ansat som professor i driftsøkonomi (Hylleberg, 2023a, side 6). I 1938 blev senere finansminister Thorkil Kristensen så også ansat som professor i driftsøkonomi.

Hurtigt kom en række talentfulde yngre økonomer og senere professorer til. Kjeld Philip blev cand.polit. i 1937 og straks ansat på Aarhus Universitet.³ Strange Petersen var i det akademiske år 1938-39 på studieophold i USA, og Jørgen Pedersen fik aftalt med Ragner Frisch i Oslo, at hans assistent Trygve Haavelmo i det år kom til Aarhus som vikar for Strange Petersen.⁴ Jørgen Gelting blev i 1939

2. Orla Strange Petersen (1905-1971) blev professor i statistik på Aarhus Universitet 1953-1971.
3. Kjeld Philip (1912-1989) disputerede som den første i økonomi i Aarhus i 1942. I 1943 konkurrerede Kjeld Philip og Gelting om et professorat i Aarhus, som Philip fik. I 1949 blev han professor i Stockholm og fra 1951 professor på Københavns Universitet.
4. Trygve Haavelmo (1911-1999) var professor ved Oslo Universitet 1948-1979 og fik i 1989 Nobelprisen i økonomi.

4 KARAKTERISTISKE TRÆK VED VIDENSKABELIGE FREMSKRIDT

ansat som undervisningsassistent.⁵ Ud over disse på universitet ansatte hørte Børge Barfod til miljøet.⁶ Han var 1937-1940 chef for Aarhus Oliemøllens økonomiske-statistiske afdeling, og der var en tæt forbindelse mellem Aarhus Oliemølle og universitetets økonomiske institut. Det er nævnt, hvordan Oliemøllens administrerende direktør Thorkild Juncker var formand for den arbejdsgruppe, der etablerede økonomi som fag ved universitetet, og de første år havde Økonomisk Institut til huse i Oliemøllens lokaler.

Ud af dette tydeligvis meget frugtbare forskningsmiljø kom en lang række bemærkelsesværdige forskningsresultater. Miljøet er beskrevet i Hylleberg (2023a) og i relation til Haavelmo's ophold i Aarhus i Andersen & Kærgård (1999) og Kærgård (2012). Mere specifikt om Haavelmo og Aarhus se desuden Bjerkholt (2008).

Det nye økonomiske institut i Aarhus var med fra keynesianismens start. Jørgen Pedersens artikel »Einige Probleme der Finanzwissenschaft« fra *Weltwirtschaftliches Archiv* 1937 var en original analyse af en keynesiansk finanspolitik udviklet mere eller mindre uafhængigt af Keynes, se Pedersen (1937) og Laursen (1976). Keynesianismen blev ryggraden i Aarhus-skolens makroøkonomi, men kombineret med visse specielle aarhusianske træk, specielt en skarp sondring mellem aftalebestemte lønindkomster og markedsbestemte restindkomster. Det var derfor for dem logisk at tale om inflation som stigende lønindkomster og ulogisk at tale om det som prisstigninger; prisstigningerne var jo bare en afledt følge af lønstigningerne. Indkomstpolitik er derfor, som Gelting senere er citeret for at sige, »90 procent lønpolitik, og 10 procent videnskabelig uhæderlighed« (Ølgaard 2008, side 234).

Det hele samlede Jørgen Pedersen i bogen *Pengeteori og pengepolitik* fra 1944. Det er den første samlede fremstilling på dansk af Keynes' lære og dens betydning for den økonomiske politik. Bogen er en blanding af en keynesiansk lærebog og Aarhus-skolens videnskabelige manifest løserevet fra traditionelle lærebøger. Inflation var lønstigninger, og penge var defineret som indkomst. Den blev på mange måder Aarhus-skolens bibel, se Pedersen (1944a), Laursen (1976 og 2000).

Mere specifikke hjørner af den keynesianske teoribygning blev udviklet i Aarhus, specielt det balancerede budgets multiplikator. Hvis man hæver det offentlige varekøb med et bestemt beløb og finansierer det med præcist samme øgning af skatterne, skulle man tro, at der ikke er nogen virkning på det samlede aktivitetsniveau. Men det er der, fordi skatten kun delvis påvirker aktiviteten, idet en del

5. Jørgen Gelting (1912-1994) blev dr.polit. i 1948 og var 1954-1982 professor i nationaløkonomi ved Aarhus Universitet.
6. Børge Barfod (1909-1968) blev professor i driftsøkonomi ved Aarhus Universitet 1947-48 og ved Åbo Akademi 1965-1968. Vedholdende rygter fortæller, at han måtte forlade Aarhus Universitet, fordi han havde været for åbenmundet overfor sine studenter om eksamensopgavernes indhold.

af skatterne bliver taget af opsparingen. Dette påviste Gelting i en artikel i *Nationaløkonomisk Tidsskrift* i 1941 (Gelting, 1941), og Haavelmo internationalt i *Econometrica* i 1945.⁷ Normalt regnes det for to af hinanden uafhængige publikationer. Haavelmo var i USA, da han publicerede resultatet, og resultatet blev internationalt omtalt som »Haavelmo-effekten«, men det forekommer nærliggende at se begge artikler som grundlagt i samtaler i Aarhus i foråret 1939, hvor de var sammen, se Andersen & Kærgård (1999) og Kærgård (2012).

Aarhus var i det hele betydningsfuldt for udviklingen af det balancerede budget multiplikator. Der er antydninger af det i Jørgen Pedersens artikel i *Weltwirtschaftliches Archiv* 1937 (se Laursen, 1976, side 419), og den dynamiske multiplikatorproces, hvor skatterne bliver taget dels af opsparingen og dels af forbruget, og kun den del, der bliver taget af forbruget, ruller videre som ringe i vandet, blev først udviklet i Kjeld Philips disputats fra 1942 (internationalt blev disse ideer først formuleret i 1946, se Rasmussen 1992, side 464). Hvor det balancerede budgets multiplikator således synes at være en etableret del af diskussionerne i Aarhus, forekom det andre så mærkeligt, at da bedømmelsesudvalget i forbindelse med professorbedømmelsen i Aarhus i 1943 (hvor Kjeld Philip fik stillingen) vurderede Geltings 1941-artikel, mente de, at resultatet »må antages at bero på en fejl« (Rasmussen, 1992, side 467).

Et lignende eksempel på tilsyneladende uafhængige dobbeltpublikationer, der kan føres tilbage til Aarhus i 1939, er Haavelmo's investeringsteori fra 1960. Her præciserer Haavelmo, at investeringerne ikke er en funktion af renten; det er det ønskede kapitalapparat, der afhænger af renten, og investeringerne afhænger dermed ikke af renten, men af ændringer i renten. Vastrup (1994) påviser, at Gelting har lignende ræsonnementer i sin disputats fra 1948. Andersen & Kærgård (1999) og Kærgård (2012) argumenterer for, at også her kan Haavelmo og Gelting have hentet fælles inspiration i samtaler i Aarhus i 1939.

Også på andre områder var Aarhus-miljøet fornyende. Hovedparten af de første publikationer fra instituttet var empiriske undersøgelser, hvor man søgte at finde kvantitative resultater til brug i 1930'ernes økonomiske krisedebat; i den forbindelse brugtes de økonometriske estimationsmetoder (regressionsanalyser), som Harald Westergård tidligere havde afvist som for udviklede og matematiske. Jørgen Pedersen analyserede det engelske smørmarked 1923-36 i instituttets første publikation fra 1937; Haavelmo den danske svineproduktion og efterspørgslen efter flæsk i København i to publikationer fra 1939; Gelting forbrugsfunktionen i 1942, (se Andersen & Kærgård, 1999, og Kærgård 2012); og Gelting og Barfod lavede de første danske makroøkonomiske modelberegninger i 1945. (se Generalsekretariatet for regeringens beskæftigelsesudvalg, 1945, og Andersen & Topp, 1982).

7. Om det balancerede budgets multiplikators historie se Rasmussen (1960 og 1992)

6 KARAKTERISTISKE TRÆK VED VIDENSKABELIGE FREMSKRIDT

4. Debatten mellem det nye og det gamle: Axel Nielsen og Jørgen Pedersen

Den nye institution var altså set med eftertidens øjne en ubetinget succes, men sådan blev den ikke betragtet af autoriteterne på Københavns Universitet. Axel Nielsen så med skepsis på både Keynes og Aarhus. Det fortælles, at han nedgjorde Keynes med bemærkningen: »Keynes mente, at hovedproblemet i økonomien var, at opsparingen var for stor. Da han døde efterlod han sig en enorm formue«. Da Kjeld Philip fortalte ham, at han var blevet ansat på Aarhus Universitet, skal Axel Nielsen have bemærket: »Det er synd, De forlader videnskaben. Jeg synes, De har talent.« Niels Ussing beskriver den undervisning, han fik på Københavns Universitet omkring 1950, hvor Gelting var kommet til København:

Men hvis Jørgen Gelting ikke var dukket op, må man nok sige, at vi ville have forladt universitetet med en større viden om Marshalls mikroteori og Walras' ligningsystem end om Keynes' teorier fra General Theory (Ussing, 1994 side 139).

Holdningen til Keynes var altså meget forskellig i København og Aarhus. Så da Jørgen Pedersens »Pengeteori og Pengepolitik« kom i 1944 og blev anmeldt af Axel Nielsen i *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, var det dømt til at blive en katastrofe. Axel Nielsen var helt oplagt ude på at nedgøre den nye læreanstalts førende repræsentant. Han indledte anmeldelsen med ordene:

I Forordet bemærker Forf., at det er med nogen Betænkelighed, han sender sin Bog ud, idet han ikke er færdig med Emnet og mulig senere paa vigtige Punkter ændrer sin Opfattelse. Naar man har læst Bogen, forstaar man meget vel Forfatterens Betænkeligheder (Nielsen, 1944a, side 334).

Og han slutter:

Naar Forf. derfor i sit Forord siger, at han føler sig forpligtet til med sin Bog at belyse de uklare Begreber, der i vor Tid haves om Penge, tør man nok sige, at det ikke er lykkedes – tværtimod (Nielsen, 1944a, side 337).

Men Jørgen Pedersen var ikke den, der ydmygt modtog kritikken. Han indleder sit lange svar »Professor Axel Nielsens Anmeldelse ---« med fodnoten:

Jeg bruger Ordet Anmeldelse, men det er egentlig uberettiget. Ved en Anmeldelse af en Bog forstaar man først og fremmest en loyal Redegørelse for Bogens Indhold og Karakter. Derefter kan man, om man ønsker det, til Vejledning for Læserne vurdere Bogen, og yderligere kan man af

Interesse for Emnet tage et eller flere af Bogens Emner op til Drøftelse eller Kritik. Men ingen, der har læst min Bog, vil kunne mene, at Axel Nielsen gennem sin Omtale giver et blot nogenlunde korrekt Billede af dens Indhold (Pedersen, 1944b, side 386).

Axel Nielsen tøvede ikke med at sætte trumf på med et gensvar, der slutter:

*Lad mig imidlertid minde om, at ogsaa andre har set paa hans Forfatter-
skab med Mistillid. Da han saaledes i 1933 søgte et Docentur ved Køben-
havns Universitet, udtalte det nedsatte Udvalg enstemmigt om hans Kvali-
fikationer – jeg citerer ordret efter Universitets-Aarbogen 1933-34, S. 24,
for ikke igen at blive beskyldt for Illoyalitet: »Imidlertid antager hans
Dristighed undertiden Karakter af Uforsigtighed og fører ham til Konklu-
sioner, som han næppe vilde være komme til ved nærmere Gennemarbej-
delse. Paa flere Punkter viser han manglende Evne til skarpt at forfølge et
teoretisk Ræsonnement; i visse Tilfælde aabenbarer han ogsaa et mangel-
fuldt Kendskab til foreliggende Litteratur om de Emner, han behandler.
Hans Produktion er derfor ingenlunde fejlfri«. Denne karakteristik af Pro-
fessor Jørgen Pedersens Forfatterskab er efter min Mening desværre stadig
træffende, ja, i endnu højere Grad end i 1933 (Nielsen 1944b, side 390).*

Det forekommer åbenbart, at Axel Nielsen som det gamle universitets repræsen-
tant ønsker at nedgøre det nye – både Aarhus og Keynes. Der er næppe heller
tvivl om, at vi i dag anser økonomerne på Aarhus Universitet for dem, der tegne-
de fremtiden. I løbet af det følgende årti blev en række af de aarhusianske pione-
rer ansat på Københavns Universitet⁸. Allerede i 1943 blev Jørgen Gelting lektor i
København, i 1951 blev Kjeld Philip professor der, og i 1956 blev den 34-årige
cand.oecon. Poul Nørregaard Rasmussen så også professor i København.

5. Den fortsatte debat

Den grundholdning, at der indenfor den økonomiske forskning kun var et seriøst
dansk forskningsmiljø, holdt sig på Københavns Universitet til i hvert fald om-
kring 1950.

Karakteristisk er Axel Nielsens opposition ved forsvaret af Jørgen Geltings
disputats i København i 1948; de officielle oppositioner er offentliggjort i *National-
økonomisk Tidsskrift*, se Lindahl & Nielsen (1948). Gelting er keynesianer, og Axel

8. Det var økonomer som Jørgen Pedersen, Kjeld Philip, Jørgen Gelting og Poul Nyboe Ander-
sen, der tegnede Aarhus Universitets første år, så det er naturligt at betragte dem som »aar-
husianere«, selv om de alle var cand.polit.er fra København.

8 KARAKTERISTISKE TRÆK VED VIDENSKABELIGE FREMSKRIDT

Nielsen lægger ikke skjul på, at han er uenig i disputatsens vægtlægning af finanspolitikken på kreditpolitikens bekostning. Men han anerkender dog disputatsens værdi, fordi en monopolist som Københavns Universitet må have forskellige varer på hylderne og således selv de keynesianske teorier. Han slutter med et sigende citat fra 1771 om Københavns Universitets monopol:

Saalænge Kjøbenhavns Universitet skal beholde sit lærde Monopolium, bør det i det mindste, som andre Societeter, der have Monopolium, holdes til at forsyne sig med saa tilstrækkeligt et Antal af alle Slags lærde Varer, at enhver Liebhaber efter sin forskellige Smag, Tilbøjelighed, Tid, Alder, Egen-sindighed o.s.v. kan blive tilfredsstillet (Lindahl & Nielsen, 1949 s. 84).

Et sidste offentlige opgør mellem økonomerne i Aarhus og København fandt sted ved Hans Brems' disputatsforsvar den 30. januar 1950. Hans Brems havde som den eneste søgt professorat i Aarhus i 1948 efter Børge Barfod. De to eksterne medlemmer af bedømmelsesudvalget, Frederik Zeuthen og Kjeld Phillip, ville erklære ham kvalificeret, men det ville den interne Strange Petersen ikke, og Aarhus Universitetet fulgte mindretallet. Det er måske en del af baggrunden for debatten i 1950.

Brems blev her noget uforskyldt midtpunkt i et af de store slag mellem Aarhus og København. Han blev anset for Københavns Universitet mand.⁹ Han havde kritiseret Jørgen Pedersen for at rode med ex ante-ex post begreberne og var ansat i København. Hans disputatsforsvar blev derfor et af de mest spektakulære slag i »fejden« mellem Aarhus og København. Og her var det Aarhus, der gik i offensiv. Københavnerprofessorerne H. Winding Pedersen og Frederik Zeuthen var officielle opponenter og berettiget rosende; bogen kom året efter på Harvard University Press. Men Aarhusøkonomerne Strange Petersen og Svend Fredsens opponerede på en sådan måde, at Politikens referat den 1. februar 1950 havde overskriften »Aarhus-offensiv mod København ved Doktordisputats: Konflikten mellem Økonomerne ved vore to Universiteter brød i Gaar ud i lys Lue. Den højtidelige Handlings Leder maatte tilrettevise Aarhus-docenten Strange Petersen«. Referatet efterlader ingen tvivl om, at det gik hårdt til.

Det blev på mange måder den sidste af den slags uforsonlige debatter mellem Københavns Universitets økonomer og rebellerne fra Aarhus. I den netop overståede debat i Nationaløkonomisk Tidsskrift om Aarhusøkonomerne i perioden 1946-1980 spiller konflikter med København næsten ingen rolle, se Hylleberg (2023b og 2024) og Kærgård (2024). Den gamle autoritet i København, Axel Nielsen, døde i 1951, og som nævnt blev de ledende økonomer i København i løbet af 1950'erne også »aarhusianere« som Kjeld Philip og P. Nørregaard Rasmussen, og

9. Dette disputatsforsvar er mere detaljeret beskrevet i Kærgård, Brich Sørensen og Ølgaard (2003) og Kærgård (2024).

de arbejdede konfliktfrit sammen med rodfæstede københavnere som H. Winding Pedersen og Erik Hoffmeyer. Der var fortsat meningsforskelle og debatter, f.eks. i 1963-64 mellem Erik Hoffmeyer (KU) og Jørgen Gelting (AU) om indkomstpøolitik, men nu var det to ligeværdige institutioner, der havde respekt for hinanden (Gelting, 1963 og 1964, og Hoffmeyer, 1963, 1964a og 1964b). Forholdet mellem de nye ledere Jørgen Gelting og Poul Nørregaard Rasmussen var helt anderledes end forholdet mellem Axel Nielsen og Jørgen Pedersen.

Det fremgår bl.a. af, at da de klassiske videnskaber i Det Kgl. Danske Videnskaberne Selskab i 1974 endelig accepterede økonomi som en acceptabel videnskab, blev den først optagne økonom i medlemskredsen Poul Nørregaard Rasmussen (KU), og ved det følgende indvalg fik han indvalgt Jørgen Gelting (AU). Da de økonomiske vismænd blev etableret i 1962, blev det også en helt problemfri tradition, at der normalt var både repræsentanter for København og Aarhus i Det Økonomiske Råds Formandskab. Det københavnske monopol var brudt, og nationaløkonomien var på mange måder blevet til et duopol. Og denne duo er vel stadig blevet ved med at dominere selv efter, at der er kommet nye økonomiske institutter til i Odense, Roskilde og Aalborg.

6. En parallel historie: Afsætningsøkonomi og reklame

Kampen mellem det nye og det gamle foregik ikke kun indenfor makroøkonomien. Specielt Børge Barfod bevægede sig ud i nationaløkonomiens periferi. Som ansat på Aarhus Oliemølle regnede han på store virksomheders afledende multiplikatorvirkninger for lokalområdet (Barfod, 1938); noget som Eriksson (1969) og Isard (1962) nævner som epokegørende indenfor regionaløkonomien.

Den store debat kom imidlertid til at stå om afsætningsøkonomien som alternativ til den traditionelle pristeori. Børge Barfod var oprindelige handelshøjskoleuddannet, inden han i 1933 blev cand.polit., så afsætningsøkonomi og reklame var et naturligt interesseområde for ham. Hans speciale ved polit.-studiet handlede da også om reklame, se Barfod (1937). I 1944 viser han det såkaldte Dorfman-Steiner teorem, der siger, at en profitmaksimerende virksomhed skal øge sit reklamebudget indtil omkostningerne ved reklamen svarer til omkostningerne ved den prisnedsættelse, der ville give samme øgning i salget (Dorfman og Steiners egen artikel er fra 1954 altså 10 år senere), se Barfod (1944), Jørgensen (1981) og Kloppenborg Madsen & Pedersen (2013 side 178).

Afsætningsøkonomien var på den tid som keynesianismen i sin vorden, og med Barfod bygges bro til den anden nye læreanstalt, *Handelshøjskolen i København*. Den var startet privat i 1917 og fik statsanerkendelse i 1926, men blev først en forskningsinstitution med egne professorer i 1935. I 1936 blev det første professorat besat med Julius Hirsch (1882-1961). Han var i gang med en karriere i Tyskland, men måtte som jøde forlade landet, da nazisterne kom til magten.

Hans periode på Handelshøjskolen blev imidlertid kort. Besættelsen tvang ham til at flygte videre, og resten af livet opholdt han sig i New York.

I 1937 fik Handelshøjskolen så sin anden professor. Max Kjær-Hansen (1896-1982) blev professor i marketing og sad i det professorat til 1967. Han havde, da han blev professor, allerede arbejdet i mere end 10 år på Handelshøjskolen. Han var leder af Institut for Afsætningsøkonomi fra 1933 til 1966 og var i høj grad med til at præge Handelshøjskolens udvikling. Han fik også en række internationale priser, bl.a. blev han æresdoktor ved Handelshøjskolen i Helsingfors.

Afsætningsøkonomi og reklame blev mødt med samme afsky som keynesianismen af den etablerede nationaløkonomi. F.eks. indledes en boganmeldelse af Bent Hansen trykt i *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 1951:¹⁰

Ligesom menneskets mere personlige perversiteter kan give anledning til de lærdeste medicinske afhandlinger, således kan også det menneskelige samfunds abnormiteter – in casu reklamen – gøres til genstand for videnskabelig granskning. Om den sag kan der ikke herske nogen tvivl, lige så lidt som der bør herske tvivl om, at man altid nøje må skelne mellem kunsten at udøve perversiteter og det videnskabelige studium af denne ædle kunst og dens manifestationer: Marquis de Sade og Kinsey kan ikke slås i hartkorn, skønt de behandler samme sag. Med det sære fænomen, som kaldes reklame, synes det at forholde sig på samme måde. Denne side af det økonomiske liv har sine de Sade'r og sine Kinsey'er (Hansen, 1951, side 184, se også Kærgård, 1998, side 21).

Med en sådan holdning måtte Handelshøjskolen og Max Kjær-Hansen også mødes med skepsis. Frederik Zeuthen anmeldte Max Kjær-Hansens professorkonkurrenceafhandling i en artikel på 23 sider i *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 1937 med overskriften »Reklame eller Videnskab«. Der er ingen accept af de nye handelshøjskolefag:

Hensigten med denne Artikel er paa ingen Maade at reducere Prof. Kjær Hansens Ry som Reklamemand. Tvertimod. Hans Betydning som en fra privatøkonomisk synspunkt effektiv Lærer i Reklame skal heller ikke forringes. Tvertimod. Ej heller hans lovligt gennemførte og uomstødelige Udnævnelse til Professor ved Handelshøjskolen. Hvad der tilsigtes er derimod at pege paa den Fare, der er ved at give Reklamernes Metoder

10. Denne boganmeldelses aggressive form medførte en klage fra bl.a. Dansk Reklameforbund, og den fandt tilslutning i tidsskriftets redaktion og foreningens bestyrelse, hvilket fik tidsskriftets redaktør Søren Gammelgård, der havde optaget anmeldelsen, til at træde tilbage i protest.

og Reklamernes mere liberale Sandhedsbegreb Indpas paa Videnskabens Omraade. Til Kritikken af den nævnte Bog er derfor føjet nogle mere almindelige Advarsler mod Reklamementalitets Indtrængen i Videnskab og Samfund. Naar Prof. Kjær Hansens andre Værker her fremdrages som Eksempler, er det ikke et Angreb paa Personen, men paa Princippet, paa Typen, hvis fornemste og muligt bedste Repræsentant han er: Reklamemanden forklædt som Videnskabsmand og Samfundsvelgører (Zeuthen 1937a, side 37-38).

De nye fag finder ingen forståelse for Zeuthens blik:

Men for det andet er der indtraadt det beklagelige, at Begrebet Videnskab er blevet forfusket – en urigtig Varebetegnelse er blevet anvendt ved Max Kjær Hansens Udnævnelse til Professor ved en Læreanstalt, der med Statens Godkendelse kalder sig videnskabelig. Det kan derfor være af Betydning af Hensyn til Fremtiden at fastslaa, at der her foreligger en Undtagelse, at der er sket et Skridt til Siden fra den rene Linie (Zeuthen 1937a, side 53).

Zeuthen sonderer hårdt mellem samfundsøkonomisk og privatøkonomisk, og en undervisning i, hvordan man »øger Erhvervsevnen«, hører naturligvis ikke hjemme på en videnskabelig læreanstalt; det er en »erhvervspolitisk ideologi«. Reklame må derfor bare afvises.

Max Kjær-Hansen svarer igen i et længere indlæg med en række principielle betragtninger:

Ligesaa vigtigt, som det samfundsøkonomiske Synspunkt er, ligesaa vigtigt er det at skabe Klarhed over, hvorledes den størst mulige Rentabilitet opnaas inden for hver enkelt Bedrift. Personlig har jeg kun haft dette Synspunkt for øje i hele mit Arbejde, paa samme Maade som alle andre Salgs-Driftsøkonomer i Verden har haft det. Det, Professor Zeuthen i Virkeligheden bebrejder mig og derigennem alle Salgs-Driftsøkonomer, er, at de ikke er Nationaløkonomer. Jeg afviser denne bebrejdelse som i sig selv uberettiget, og hævder derover for, at det er paa Tide, der her i Landet skabes Klarhed over, hvilke Maal Driftsøkonomien internationalt – derunder specielt Drifts-Salgsøkonomien – sigter imod. Kun paa dette Grundlag kan den og dens Udøveres Indsats bedømmes (Kjær Hansen 1937, side 122).

Også reklamen kan og bør derfor analyseres videnskabeligt:

Et hæderligt Arbejde paa logisk og objektivt at klarlægge Reklamens og de øvrige Salgsmidlers Rentabilitet, har jeg vanskeligt ved at se, skulde kunne føre til en »Forfuskning af Videnskaben«. (Kjær Hansen 1937, side 125).

Denne konflikt om afsætningsøkonomien, som fortsatte med Zeuthen (1937b), minder på mange måder om konflikten mellem Aarhus og København om keynesianismen. Det er begge steder Københavns Universitets førende professor indenfor fagområdet, der forsøgte at nedgøre de nye lærestalter og de nye teorier. Og det var på mange måder de nye lærestalters synspunkter, der på længere sigt sejrede.

Den meget puritanske holdning, at videnskaben kun må forske i, hvad der er samfundsøkonomiske hensigtsmæssigt, er der næppe mange, der i dag vil fastholde. Marketing og markedsføring er blevet en etableret del af universitetsundervisningen. Børge Barfod, Max Kjær Hansen m.fl. blev til en internationalt kendt »Københavnerskole«, der lagde vægt på flere parametre end prisen, se Kloppenborg Madsen & Pedersen (2009 og 2013). Denne skole tog udgangspunkt i 1930'ernes mikroøkonomiske teori modsat amerikansk marketing, der havde udgangspunkt i den historiske skoles beskrivende økonomi. Arne Rasmussens disputats *Pristeori og parameterteori*, der blev forsvaret ved Handelshøgskolan i Stockholm i 1955, blev et programskrift for denne forskningsretning (Rasmussen, 1955).

Der var imidlertid også forskelle. Hvor Axel Nielsen stod for en forældet modstand mod de nye keynesianske teorier, så var 1930'ernes nye mikroøkonomiske teorier opdyrkningen af grænseområdet mellem fuldkommen konkurrence og monopol – den monopolistiske konkurrence – og det var ikke disse teorier Zeuthen var imod. Tværtimod var han selv en af de ledende pionerer indenfor området. De nye teorier blev etableret af Hotelling (1929), Zeuthen (1929 og 1930), Chamberlin (1933), Joan Robinson (1930) og von Stackelberg (1934). Og Zeuthen havde en klar forståelse af, at »kvalitetsforskelle, forskelle i geografisk beliggenhed og forskelle i renommé (reklame) gav hver foretagende et særmarked« (Brems, 1976). Zeuthens egne teorier var således basis for de nye handelshøjskolefag. Grundlaget for Bent Hansen, Gammelgaard og Zeuthens kritiske holdning til reklamen var ikke en anden teori, men nok mere en dybtfølt skepsis overfor en uetisk profitmaksimerende markedsøkonomi, se også Kloppenborg Madsen & Pedersen (2013 side 179-180).

7. Nogle sammenfattende bemærkninger

Debatterne mellem økonomerne på Københavns universitet og dem på Aarhus Universitet og på Handelshøjskolen i København var givetvis først og fremmest den etablerede økonomis uvilje mod de nye keynesianske og afsætningsøkonomiske teorier. Men der var også mange andre elementer i konflikten.

Det nye repræsenteredes i høj grad af de yngre Jørgen Gelting, Kjeld Phillip, Trygve Haavelmo og Børge Barfod, mens den gamle Axel Nielsen var den traditionelle økonomis repræsentant. Det var også en generationskonflikt.

Men det var ikke kun det. Frederik Zeuthen, Max Kjær Hansen og Jørgen Pedersen var næsten lige gamle. Det var også gamle personlige modsætninger; Jørgen Pedersen og Axel Nielsen var givetvis på kant med hinanden siden Axels kritiske bedømmelse af Jørgen Pedersen ved docentbedømmelsen i København i 1933.

Der ud over endte det mere eller mindre tilfældigt med, at Jørgen Pedersen, der i docentbedømmelsen i 1933 karakteriseres som »åben over for nye synspunkter« kom til Aarhus, mens Carl Iversen, der var »overdreven forsigtig og ret stærkt autoritetsbundet«, blev professor i København.

Både Axels skepsis overfor en statslig konjunkturregulerende finanspolitik og Zeuthens uvilje mod reklamer og en ureguleret kapitalisme havde en politisk undertone, der måske var med til at gøre debatterne så aggressive. Men dette skal ikke overbetones. Både Axel Nielsen og Jørgen Pedersen var udprægede liberale økonomer.

Det understreger alt sammen, at videnskabelige fremskridt og revolutioner ikke kun er resultatet af nøgterne saglige debatter, men også et resultat af et broget billede af generationsmodsatninger, personlige modsætninger, aktørernes individuelle egenskaber og mange andre mere eller mindre tilfældige forhold.

Litteratur

- Albeck, Gustav (red.) (1978), *Aarhus Universitet 1928-1978*, Acta Jutlandia, Aarhus.
- Andersen, Ellen & Niels Kærgård (1999), Trygve Haavelmo 13. december 1911-28. juli 1999, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, vol. 137, side 288-300.
- Andersen, Ellen & Niels-Henrik Topp (1982), The first Danish Empirical Model, *Economic Essays in Honour of Jørgen H. Gelting*, Supplement to *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, vol. 120, side 9-26.
- Barfod, Børge (1937), *Reklamen i teoretisk-økonomisk belysning*, Den Handelsvidenskabelige Lærestanstalt, København.
- Barfod, Børge (1938), *Lokaløkonomiske virkninger af en stor industriel virksomhed*, Levin og Munksgaard, København.
- Barfod, Børge (1944), En note om teoretisk tolkning af reklameprocenter, *Nordisk Tidsskrift for Teknisk Økonomi*, side 49-55.
- Bjerkholt, Olav (2008), Trygve Haavelmo's visit in Aarhus 1938-39, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, vol. 146.1, side 66-88.
- Brems, Hans (1976), Frederik Zeuthen, i *Danske Økonomer: Festskrift i anledning af Socialøkonomisk Samfunds 75-års jubilæum*, Samfundsvidenskabeligt Forlag, København, side 347-366.
- Coninck-Smith, Ning de (2023), Ideerne om et universitet, i Stefan Hermann & Claus Holm (red.), *Festskrift til en idehistorisk opdrager – og opdager*, DPU, Aarhus Universitet, side 111-126.
- Davidson, Thorkild (1999), Statistiker mod sin vilje: Jens Warmings dagbøger, *Fund og Forskning*, bind 38, Det Kgl. Bibliotek, København.
- Davidson, Thorkild (2001), Statsvidenskab, i Ditlev Tamm & Ejvind Slottved (red.), *Universitetet 1479-1979*, bind VI.2, Københavns Universitet, København.
- Eriksson, Gösta A. (1969), »Models in Human Geography«, i Eriksson et al. (red.), *Essays in Memory of Børge Barfod*, Meddelanden från Företagsekonomiska Institutionen vid Handelshögskolan vid Åbo Akademi, vol. 23, Åbo.
- Gelting, Jørgen H. (1941), Nogle bemærkninger om finansieringen af offentlig virksomhed, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 79, side 293-299. Oversat i *History of Political Economy*, 1975, 7, side 36-42.
- Gelting, Jørgen H. (1963), Indkomstpolitikken, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 101, side 189-199.
- Gelting, Jørgen H. (1964), Indkomstpolitikken og prismekanismen, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 102, side 174-176.
- Generalsekretariatet for regeringens beskæftigelsesudvalg (1945), *Fuld beskæftigelse i et frit samfund*. Referat af William Beveridge: Full employment in a free society, Generalsekretariatet for regeringens beskæftigelsesudvalg, nr. IV, København.
- Hansen, Bent (1951) Anmeldelse af Hans Brems: Reklame, Købelyst og Købeevne, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 89 side 284-285.

- Hansen, Jørgen, Niels Kærgård & Jens Thomsen (2019), *Med hånden på statskassen: Økonomer i regeringen*, Djøf Forlag, København.
- Hoffmeyer, Erik (1963), Kommentar til Geltings: Indkomstpolitikken, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 101, side 200-201.
- Hoffmeyer, Erik (1964a), Indkomstpolitikens grundlag, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 102, side 29-34.
- Hoffmeyer, Erik (1964b), Indkomstpolitik og politisk ideologi, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 102, side 174
- Hylleberg, Svend (2023a), *Oeconstudiet og den økonomiske faggruppe ved Aarhus Universitet fra 1936 til 1965. Undervisningen og forskningen*, https://econ.au.dk/fileadmin/site_files/filer_oekonomi/Working_Papers/Economics/2023/wp23_07.pdf
- Hylleberg, Svend, (2023b), Produktivitetskrisen i den økonomiske videnskab på Aarhus Universitet fra 1946 til 1980, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, Årgang 2023.
- Hylleberg, Svend (2024), Økonomerne i Aarhus 1946-1980. En replik til Niels Kærgård, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, Årgang 2024.
- Isard, Walter (1962), *Methods of Regional Analysis*, MIT Press, Cambridge.
- Jørgensen, Steffen (1981), En note om Dorfman-Steiner teoremet, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 119.1, side 409-413.
- Keynes, John Maynard (1936), *General Theory of Employment, Interest and Money*, Palgrave MacMillan, London.
- Kjær Hansen, M. (1937), Videnskabelig Kritik: Svar til professor F. Zeuthen, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 75, side 106-125.
- Klein, Lawrence (1946), *The Keynesian Revolution*, Palgrave MacMillan, London.
- Kloppenborg Madsen, Erik and Pedersen, Kurt (2009), Erhvervsøkonomiens fødsel i industrialismens ånd, i Ole Høiris & Thomas Ledet (red.) *Modernitetens Verden: Tiden, videnskaben, historien og kunsten*, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus, side 333-347.
- Kloppenborg Madsen, Erik and Pedersen, Kurt (2013), From price theory to marketing management: Danish contributions 1930-1960, *Journal of Historical Research in Marketing*, Vol. 5 No. 2, side 172-191.
- Kuhn, Thomas S (1962), *The structure of Scientific Revolutions*, Chicago University Press, Chicago.
- Kærgård, Niels, (1984), The Earliest History of Econometrics, Some neglected Danish contributions, *History of Political Economy*, vol. 62, pp. 95-113.
- Kærgård, Niels & Thorkild Davidsen (1998), Harald Westergaard: From young pioneer to established authority, i Warren J. Samuels (ed.), *European Economists of the early 20th century*, Vol. 1. Edward Elgar Publishing, Cheltenham, pp. 349-365.
- Kærgård, Niels, Niels-Henrik Topp & Peder Andersen (1998), Jens Warming - An odd genius, i Warren J. Samuels (ed.), *European Economists of the early 20th century*, Vol. 1. Edward Elgar Publishing, Cheltenham, pp. 331-348.

- Kærgård, Niels (1998), Nationaløkonomisk Tidsskrift i 125 år, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 136, side 9-26.
- Kærgård, Niels, Peter Birch Sørensen & Anders Ølgaard (2003), Professor Hans Brems, 16. oktober 1915-16. september 2000, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 141, side 139-153.
- Kærgård, Niels (2012), Haavelmo and Denmark, *Nordic Journal of Political Economy*, bind. 37, Artikel 6, side 1-20.
- Kærgård, Niels (2024), Økonomerne i Aarhus 1946 -1980. En mere nuanceret historie, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, Årgang 2024
- Laursen, Karsten (1976), Jørgen Pedersen, i *Danske Økonomer: Festskrift i anledning af Socialøkonomisk Samfunds 75-års jubilæum*, Samfundsvidenskabeligt Forlag, København, side 411-423.
- Laursen, Karsten (2000), Århundredets danske bøger: Jørgen Pedersen: Pengeteori og Pengepolitik, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 138, side 144-145.
- Lindahl, Erik & Axel Nielsen (1949), En økonomisk disputats, *Nationaløkonomisk Tidsskrift* bind 87 side 70-84.
- Nielsen, Axel (1944a), Anmeldelse af Jørgen Pedersen: Pengeteori og Pengepolitik, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 82, side 334-337.
- Nielsen, Axel (1944b), Anmærkning til Bemærkninger til en Anmeldelse, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 82, side 389-390.
- Pedersen, Jørgen (1937), Einige Probleme der Finanzwissenschaft, *Weltwirtschaftliches Archiv*, Bind 45 side 467-492.
- Pedersen, Jørgen (1944a), *Pengeteori og Pengepolitik*, Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busk, København.
- Pedersen, Jørgen (1944b), Bemærkninger til en Anmeldelse, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 82, side 386-389.
- Rasmussen, Arne (1955), *Pristeori eller parameterteori*. Harcks forlag, København.
- Rasmussen, Poul Nørregaard (1960), Det balancerede budgets multiplikator og udenrigshandelen, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 98, side 127-130.
- Rasmussen, Poul Nørregaard (1992), Det balancerede budgets multiplikator – endnu en gang, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 130, side 462-472.
- Topp, Niels-Henrik (1987), *Udviklingen i de finanspolitiske ideer i Danmark 1930-1945*, Jurist- og økonomforbundet forlag, København (disputats).
- Ussing, Niels (1994), Lektor Jørgen Geltings undervisning ved Københavns Universitet omkring 1950, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 132 side 139-141.
- Vastrup, Claus (1994), Jørgen H. Gelting 1912-1994, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 132 side 119-124.
- Zeuthen, Frederik (1937a), Reklame eller Videnskab, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 75, side 37-59.
- Zeuthen, Frederik (1937b), Gensvar til professor Max Kjær Hansen, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 75, side 126-131.
- Ølgaard, Anders (2008), *Den syngende vismand*, Nyt juridisk forlag, København.

